

SAŽETAK PRESUDE

HANZELKOVI PROTIV ČEŠKE OD 11. PROSINCA 2014. GODINE ZAHTJEV BR. 43643/10

Privremena mjera kojom je naložen povratak djeteta u bolnicu odmah nakon poroda predstavlja povredu Konvencije

ČINJENICE

Prva podnositeljica zahtjeva rodila je u kolovozu 2007. godine sina (drugog podnositelja). Kako nije bilo komplikacija, samoinicijativno je odlučila napustiti bolnicu istog dana, unatoč protivljenju medicinskog osoblja koje je odmah pozvalo policiju.

Nadležni liječnik obavijestio je o tome i nadležnu službu za socijalnu skrb, te napisao mišljenje u kojemu je između ostalog stajalo sljedeće: „budući da je od rođenja djeteta do izlaska iz bolnice proteklo kratko vremensko razdoblje, zdravlje i potencijalno sam život djeteta biti će u opasnosti ukoliko bude lišen zdravstvene skrbi“. Nadležno tijelo je zatim zatražilo od Okružnog suda izdavanje privremene mjere radi povjeravanja djeteta bolničkom Odjelu za ginekologiju i porodništvo na zdravstvenu skrb. Okružni sud je udovoljio navedenom zahtjevu.

Sudski ovršitelj i socijalni radnik su u pratnji policijskog službenika otišli do kuće podnositelja. Pozvan je i medicinski tim koji je ustanovio kako nema zdravstvenih problema. Međutim, doktor je izjavio kako je potrebno da se majku i dijete vrati natrag u bolnicu radi ostvarivanja svrhe privremene mjere.

Majka i dijete su bili prisiljeni ostati u bolnici dva dana. Nakon što su otpušteni iz bolnice, nadležna tijela socijalne skrbi su zatražila od nadležnog suda da obustavi privremenu mjeru. Podnositeljica je protiv odluke o privremenoj mjeri podnijela žalbu navodeći kako je ista uzrokovala povredu njezinog i sinovljevog prava na slobodu i zaštitu privatnog i obiteljskog života. Nadležni sud je odbio podnositeljičinu žalbu navodeći kako je žalba postala bespredmetna budući da je privremena mjera obustavljena u međuvremenu.

Podnositelji su podnijeli ustavnu tužbu koju je Ustavni sud odbio s obrazloženjem kako zahtjev za određivanjem privremene mjere kojeg je podnijelo nadležno tijelo socijalne skrbi nije ugrozio podnositeljeva prava i slobode. Ustavni sud je ustanovio kako su nadležna tijela postupila sukladno svojim ovlaštenjima u situaciji u kojoj je miješanje bilo opravdano utvrđenim činjenicama.

Podnositeljica je u rujnu 2010. godine pokrenula parnični postupak protiv države tražeći ispriku od Ministarstva pravosuđa te iznos od 1.500,00 EUR na ime naknade nematerijalne štete radi povrede svojih osobnih prava i prava na slobodu i na privatni i obiteljski život. Nadležni sud je dana 30. lipnja 2011. godine odbio podnositeljičinu tužbu radi zastare s napomenom da čak i u slučaju da zastara nije nastupila, ishod postupka bi bio isti budući da privremena mjera nije poništena kao nezakonita. Prvostupanjsku presudu je drugostupanjski sud potvrdio povodom žalbe. Podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu koja je odbačena kao neosnovana.

Pozivajući se na članak 8. Konvencije, podnositelji su prigovarali kako je došlo od povrede njihovog prava na zaštitu privatnog i obiteljskog života navodeći kako privremena mjera kojom je određen djetetov povratak u bolnicu nekoliko sati nakon poroda nije bila zakonita niti nužna. Oslanjajući se na članak 13. Konvencije, prigovarali su na nepostojanje učinkovitog pravnog sredstva, zbog toga što nisu mogli osporavati privremenu mjeru te da nisu imali pravo na zadovoljštinu budući da nisu mogli ishoditi njezino poništenje.

OCJENA SUDA

U odnosu na članak 8. Konvencije

Sud je ustanovio kako su podnositelji vraćeni u bolnicu temeljem privremene mjere koju je odredio nadležni sud sukladno mjerodavnim nacionalnim propisima. Miješanje je u načelu imalo legitiman cilj sukladno zahtjevima iz članka 8. stavka 2. Konvencije i to prvenstveno zaštitu zdravlja i prava drugih, odnosno u ovom slučaju zaštitu podnositelja koji je tada bio novorođenče.

Sud je istaknuo kako moraju postojati okolnosti koje opravdavaju odvođenje djeteta u bolnicu, iako nadležne vlasti uživaju široku slobodu prilikom procjene postoji li potreba pružanja zdravstvene skrbi djetetu, posebice u hitnim slučajevima. Republika Češka je bila dužna utvrditi jesu li nadležne vlasti s potrebnom pažnjom ispitale svrhu predložene privremene mjere te jesu li osim vraćanja djeteta natrag u bolnicu, razmotrile neke druge načine rješavanja predmetne situacije. Upućivanje tek rođenog djeteta na zdravstvenu skrb je bila iznimno oštra mjera te su trebali postojati osobito ozbiljni razlozi da se dijete odmah nakon poroda odvoji od majke protivno njezinoj volji i to u postupku u kojem se nije zatražio ni pristanak majke niti njezinog partnera. Nadležne javne vlasti prvenstveno trebaju utvrditi postoje li ozbiljne naznake opasnosti prije nego primijene hitne mjere u takvim osjetljivim situacijama.

Prema mišljenju Suda, domaći sud koji je donio odluku o privremenoj mjeri bio je dužan ocijeniti stupanj rizika koji je nastao uslijed odvođenja djeteta iz bolnice te utvrditi je li se zdravlje djeteta moglo zaštititi blažom mjerom.

Sud je primijetio kako je obrazloženje odluke o privremenoj mjeri bilo nedostavno te se jednostavno oslanjalo na kratko pismo doktora koji je na općeniti način ukazao na rizik koji prijete djetetovom zdravlju i životu bez posebnog obrazloženja. Iz odluke o privremenoj mjeri ne proizlazi da je domaći sud zatražio detaljnije informacije o slučaju, nalažući primjerice pregled djeteta od strane specijaliste niti da je ispitao je li moguće primijeniti blažu mjeru miješanja u obiteljski život podnositelja.

Povrh toga, Sud je zauzeo stav kako ništa nije sprječavalo bolnicu da prethodno obavijesti roditelje o mogućim rizicima i da zatraži od podnositeljice potpisivanje obrasca kojim odbija zdravstvenu skrb.

Sukladno navedenom, Sud nije bio uvjeren kako su postojali dovoljno uvjerljivi razlozi koji bi opravdali oduzimanje novorođenčeta od skrbi majke protivno njezinoj volji. Kada je domaći sud razmatrao prijedlog za donošenje privremene mjere, trebao je utvrditi je li bilo moguće odrediti blaži oblik miješanja u obiteljski život podnositelja u takvom odlučujućem trenutku njihovih života. Ovakvo ozbiljno miješanje u obiteljski život podnositelja i uvjeti njegove

primjene prekoračili su granice slobode procjene koju uživa država. Takvo miješanje je bilo nerazmjerno s mogućnošću uživanja prava na obiteljski život odmah nakon poroda djeteta. Iako je možda postojala potreba za poduzimanjem mjera predostrožnosti radi zaštite zdravlja djeteta, miješanje u obiteljski život podnositelja koje je prouzročila privremena mjera ne može se smatrati nužnim u demokratskom životu. Sud je stoga utvrdio kako je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

U odnosu na članak 13. Konvencije

Sud je utvrdio kako podnositelji nisu imali na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo putem kojeg su mogli istaknuti svoje pritužbe na povrede Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

3.000,00 EUR - na ime troškova postupka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.